

LA QARYA AL-MANSÁF I LA TORRE RAZEF

Encara que no tenim una constància escrita molt fiable, els orígens de la població d'Almussafes pareix que coincidixen amb la presència musulmana en les terres litorals valencianes.

Amb anterioritat, serà l'ocupació romana la que marca un poblament important en l'entorn més immediat del que en l'actualitat és el municipi d'Almussafes

Per tant, els actuals nuclis de població de la zona (Almussafes, Benifaió i Sollana) tenen amb tota seguretat els antecedents en el que denominem alqueries àrabs. En este sentit, ja en el segle XI, el nucli rural ja existia i possiblement també la torre. Esta data queda confirmada en les posteriors cròniques i geografies d'autors àrabs que destaquen d'Almussafes la seua proximitat al llac de l'Albufera i a la ciutat de València, a més del fet de ser un lloc on el viatger podia aconseguir provisions.

Almussafes és qualificada de qarya en els textos àrabs i en la documentació cristiana es denomina alqueria. La qarya era una unitat elemental de població de l'època musulmana, que incloïa la zona de vivendes, formada per algunes cases, com a màxim una desena, i algunes terres. En alguns casos, la qarya també disposava d'un element defensiu de la comunitat i dels seus béns: en el cas d'Almussafes, es tractava de la seua torre Razef.

Després de la conquesta cristiana per part del Rei Jaume I, els poblats musulmans ocupats per llauradors lliures, passen a ser centres d'explotació del mode de producció feudal i residència dels senyors. En el cas d'Almussafes, el primer senyor territorial de l'alqueria és conegut com Davoio i és precisament la seua filla, Navarra d'Ahuero, la que concedeix en el mes de febrer de l'any 1251 la primera carta de poblament de les alqueries d'Almussafes a favor de vint colons (tots ells provinents de Catalunya i Aragó). En la carta pobla es definia l'àrea de la comunitat, la relació del llaurador amb la terra i les obligacions a què estava sotmés.

Tenim constància de l'existència d'una segona carta de poblament, atorgada pel nét del primer senyor feudal, l'any 1281.

Destacar que el topònim d'al-mansáf significa a mitat de camí, per la qual cosa es manté la possibilitat que la qarya àrab estiguera relacionada amb les vies de comunicació.

Pel que es referix a la torre, en alguns casos només apareix com a torre de Mansaf, però és a partir de la documentació cristiana quan la torre se cita amb el topònim Racef (també d'origen àrab) i que fa referència a les construccions que es troben prop dels camins i vies de comunicació.

En definitiva, l'alqueria d'Almussafes i la seua torre han estat ben relacionades amb les vies que comuniquen la ciutat de València amb les ciutats d'Alzira i Xàtiva i també amb la ruta que va des de València fins a la ciutat de Dénia.

Centrant-nos encara més en la torre d'Almussafes, cal dir que té els seus orígens en les construccions andalusines i, en l'actualitat, identifica el nucli urbà i el centre històric i més emblemàtic de la població, on en el passat es van concentrar els edificis més representatius: el castell i l'antic ajuntament - derruït l'any 1981 - i el mercat, l'Arrosera i l'església.

Entre els segles XVII i XVIII, la torre va quedar emmarcada dins d'una construcció que hem conegut amb el nom de Castell i que ja en el segle XX, tant la torre com el castell que

l'englobava es van destinar a usos diversos, com a escoles, vivendes, centraleta telefònica, nínxols carceraris, etc.

L'any 1996 es va dur a terme un projecte d'intervenció de la torre, que va tancar el sistema original de construcció i les restes de les edificacions que s'adossaven a la torre en el seu moment i que eren identificatives del procés històric seguit per a la construcció des dels segles XI i XII fins a l'actualitat. Amb este procés d'intervenció, també es va dotar a l'estructura de la torre d'un accés per la planta baixa, atés que l'escala que comunica este espai amb la planta primera no existia amb anterioritat. L'accés es realitzava des d'una escala de mà per la planta primera i per la cara nord, que es retirava quan la torre havia de quedar incomunicada.

La Torre àrab de tipus defensiu, construïda en origen en torn del segle XI i restaurada fa uns anys és, sens dubte, el monument més emblemàtic d'Almussafes i, per consegüent, mereixedor d'una protecció especial, que inclou el seu entorn. El PGOU de 1994 així ho va contemplar i l'edifici està inscrit en el Registre General de Béns d'Interés Cultural (BIC) del Patrimoni Històric Espanyol en categoria de monument.